

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΠΑΘΙΩΤΕΣ, ΟΙ ΗΡΩΪΚΟΙ ΤΟΥΡΚΟΦΩΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

‘Αγνοί ‘Ελληνες παρ’ όλους τούς κατατρεγμούς των. Τά ξημιά τους. ‘Η μπέσα. ‘Ενα τραγικό περιστατικό. Ο φονηᾶς πού βρίσκει ἄσυλο στό σπίτι τῆς μάνας τοῦ θύματός του. ‘Η βεντέττα τῶν Σπαθιωτῶν. ‘Ενα ζωντανό ρολοῖ.

ΜΕΤΑΞΥ ὄλων τῶν ‘Ελλήνων πού ἀναγκάστηκαν, κατὰ τὰ χρόνια τῆς δουλείας, γιά λόγους γεωγραφικούς ἢ οἰκονομικούς, νά χάσουν ὄχι τὸ ἔθνος, ἀξίζει ν’ ἀναφερθοῦν ἰδιαιτέρως οἱ Σπαθιωτῆς. Πέντε ὁλόκληρους αἰῶνες ζήσανε οἱ ἠρωϊκοὶ αὐτοὶ ‘Ελληνες κάτω ἀπ’ τὸν ἄλβανικό, τὸν τουρκικό μᾶλλον, ζυγό. Συγκεντρωμένοι ὅλοι στὴν Σπαθιά, μιά ὄρεινὴ περιφέρεια πού ἀπέχει δυὸ ὄρες νοτιοδυτικὰ τοῦ ‘Ελβασάν, κατῶρθωσαν νά περιφρουρήσουν τὴν ἔθνική τους συνείδησι, παρ’ ὅλες τὶς καταδρομὲς καὶ τὶς ἀντιδράσεις τῶν Τούρκων. Βρέθηκαν δὲ συχνὰ στὴν ἀνάγκη νά δώσουν σκληρὲς καὶ πολύνεκρες μάχες γιά νά διατηρήσουν τὴν θρησκεία τους. Τί μπορούσαν ὅμως νά κάνουν ἐναντίον τοῦ πανισχύρου κατακτητοῦ; Στὸ τέλος, ὑποχρεώθηκαν νά ἐξισλαμισθοῦν — φαινομενικά, βέβαια.

Στὰ 1882, χάρις στὶς ἐνέργειες τοῦ Συλλόγου πρὸς διὰδοσιν τῶν ἐλληνικῶν Γραμμάτων καὶ ὕστερ’ ἀπὸ ἀλλεπάλληλα διαβήματα στὴν ‘Υψηλὴ Πύλη, ἐπετράπη ἡ ἴδρυσις ἐνὸς ἀλλήλοδιδασκτικοῦ σχολείου, γιά νά μάθουν τὰ Σπαθιωτόπουλα ἐλληνικά. ‘Η πρώτη αὐτὴ προσπάθεια ἐπέτυχε τόσο, ὥστε οἱ Σπαθιωτῆς ξεθαρρεύτηκαν καὶ ἀποφάσισαν νά ζητήσουν ἐπισήμως ἀπὸ τὴν Τουρκία ν’ ἀναγνωρισθοῦν ὡς χριστιανοί. Μὰ οἱ Τούρκοι τοὺς ἔφεραν ἕνα σωρὸ ἐμπόδια. ‘Ο ἀρχηγὸς τῶν Σπαθιωτῶν, ὅταν παρουσιάστηκε στὸν διοικητὴ γιά νά τὸν παρακαλέσῃ νά διαβιβάσῃ τὴν αἴτησι τῶν χριστιανῶν στὴν ‘Υψηλὴ Πύλη, φυλακίστηκε κι’ ἐξωρίστηκε στὴν Ντίβρα. ‘Εννοεῖται ὅτι ἡ τότε ἐλληνικὴ κυβέρνησις διαμαρτυρήθηκε γιά τὶς καταπιέσεις αὐτές. ‘Η Τουρκία, ὅμως, δὲν ἔδωσε προσοχὴ στὰ ἐλληνικά ἐπιχειρήματα. Τί σημασία εἶχε γι’ αὐτὴν ἂν οἱ Σπαθιωτῆς ἐξακολουθοῦσαν νά φέρουν χριστιανικά ὀνόματα καὶ νά λειτουργοῦνται ὡς χριστιανοί, γοῦνται ὡς χριστιανοί, ἀφοῦ εἶχαν ἐξισλαμισθῆ πρὶν ἀπὸ διακόσια καὶ τριακόσια χρόνια; Κι’ εἶται οἱ Σπαθιωτῆς δὲν μπόρεσαν νά πραγματοποιήσουν τότε τὸν μεγαλύτερο πόθο τῆς ζωῆς των... Χρειάστηκε νά περιμένουν πολλὰ χρόνια ἀκόμα γιά νά μπορούν νά πηγαίνουν, ἐλεύθερα καὶ ἀφοβὰ, σὲ χριστιανικὴ ἐκκλησία...

Τὸ πολυθρύλητο μπέσα γιά μπέσα, τὸ ἔμβλημα αὐτὸ τῆς πίστεως τοῦ ἄλβανικοῦ λαοῦ, ἀποτελοῦσε γιά τοὺς Σπαθιωτῆς τὸν ἱερώτερο λόγο τῆς τιμῆς τους. Συμβόλαια, συμφωνητικὰ, ἀποδείξεις καὶ τὰ παρόμοια ἦσαν πράγματα ἀγνωστα σ’ αὐτούς. Τ’ ἀντικαθιστοῦσε ἡ φράσις μπέσα γιά μπέσα. Κανεὶς Σπαθιωτῆς δὲν

διανοήθηκε ποτὲ ν’ ἀθετήσῃ μιά ὑπόσχεσί του, πού τὴν ἐπικύρωσε μὲ τὴν φράσι «μπέσα γιά μπέσα».

Χαρακτηριστικὸ τῆς μεγάλης σημασίας πού ἀπέδιδαν οἱ Σπαθιωτῆς στὸν ὄρκο αὐτὸν, εἶνε τὸ ἀκόλουθο αὐθεντικὸ περιστατικό:

‘Ενα μεσημέρι, μιά Σπαθιωτίσσα ἐτοίμαζε στὴν καλύβη της τὸ λιτὸ γεῦμα της, περιμένοντας νά γυρίσῃ ὁ μοναχογιὸς της ἀπὸ τὸ χωράφι. Εἶχε βάλει στὴν τάβλα ἕνα μαῦρο καρβέλι, λίγα κρεμμύδια κι’ ἑλῆς καὶ μιά τσότρα παγωμένο νερὸ, ὅταν ξαφνικὰ βλέπῃ νά μπαίνει μέσα ἕνα παλληκάρι. ‘Η Γιαννῶ — ἔτσι λεγότανε ἡ γρηᾶ — μόλις τοῦ ἔρριξε ἕνα βλέμμα κατάλαθε ἀπὸ τὴν ἐκφρασι τῆς φυσιογνωμίας του ὅτι ὁ νέος αὐτὸς ἦταν κυνηγημένος καὶ ὅτι ζητοῦσε βοήθεια ἀπ’ αὐτὴν. Πράγματι, ὁ ἀγνωστος ὠμολόγησε ὅτι εἶχε κάνει πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα φονικὸ καὶ ὅτι δὲν ἔξερε τώρα πού νά κρυφτῆ, γιὰτὶ ἦταν ξένος στὸν τόπο.

‘Η Γιαννῶ τὸν λυπήθηκε καὶ, χωρὶς νά ζητήσῃ περισσότερες πληροφορίες, ὑποσχέθηκε στὸν ἀγνωστο νά τοῦ δώσῃ ἄσυλο καὶ προστασία. (Πρέπει τώρα νά σὰς ποῦμε ὅτι οἱ Σπαθιωτῆς ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ‘Αλβανοὶ δὲν θεωροῦσαν τὸ φόνον πρᾶξι ἐγκληματικὴ, ἐπειδὴ πίστευαν ὅτι ὁ ἀνθρωπος σκοτώνει μονάχα γιά νά ὑπερασπίσῃ τὴν τιμὴ του!). Καὶ ἡ γρηᾶ Σπαθιωτίσσα, ἐπεκύρωσε τὴν ὑπόσχεσί της μὲ τὴν ἀπαραίτητη φράσι «μπέσα γιά μπέσα».

— Περίμενε λίγο νάρθη κι’ ὁ γυιὸς μου, συνέχισε ἡ Γιαννῶ, νά καθήσουμε νά φάμε ὅλοι μαζύ.

Σὲ λίγο, ὅμως, τῆς φέρανε τὸ γυιὸ τῆς νεκρὸ, ξαπλωμένον σ’ ἕνα φορεῖο!...

— Μάλλωσε μ’ ἕναν ἀγνωστο, τῆς ἐξήγησε ἕνας γείτονας, κι’ ἐκεῖνος τοῦ κάρφωσε τὸ μαχαίρι του στὸ στήθος... Κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν μπόρεσε νά δῆ ποιὸς ἦταν αὐτός...

Μιά τρομερὴ ὑποψία πέρασε τότε σὰν ἀστραπὴ ἀπὸ τὸ νοῦ τῆς χαροκαμένης μάνας. Γύρισε καὶ κύτταξε τὸν ξένο — καὶ κατάλαθε ἀπὸ τὴν ταραχὴ τοῦ τὴν ἀλήθεια. Αὐτὸς εἶχε σκοτώσει τὸ γυιὸ τῆς!... Αὐτός, πού ζήτησε ἄσυλο ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ θύματός του!...

Μὰ ἡ Γιαννῶ δὲν μπόρουσε νά καταδώσῃ τὸν φονηᾶ, δὲν μπόρουσε νά τὸν σπαράξῃ μὲ τὰ νύχια της, ὅπως θὰ ἤθελε, γιὰτὶ τοῦ ἔδωσε μπέσα νά τὸν φιλοξενήσῃ, νά τὸν προστατέψῃ!... Καὶ μιά Σπαθιωτίσσα δὲν μπόρουσε, μὲ κανένα τρόπο, νά παραβῆ τὸν ὄρκο της!...

Πῆρε λοιπὸν κατὰ μέρος τὸν δολοφόνον τοῦ γυιου τῆς καὶ τοῦ εἶπε:

— ‘Αν δὲν σοῦ ἔδιναν τὴν μπέσα μου ὅτι θὰ σὲ προστατέψω, θὰ σὲ εἶχα σκοτώσει μὲ τὰ ἴδια μου

Σπαθιωτῆς ἄρχοντας

(Συνέχεια στὴ σελίδα 53)

ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 33)

Τὰ λόγια της αὐτὰ ἦσαν μπάτσος γιὰ τὸν Ρενέ. Κιτρίνισε λίγο καὶ δάγκωσε τὰ χεῖλη του, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξι.

Στὸ μεταξὺ, ἡ Ἑρμίνα σηκώθηκε ἀπὸ τὴν πολυθρόνα καὶ στάθηκε μπρὸς στὸ παράθυρο. Τὸ μεγάλο ρολόι τοῦ τοίχου σήμανε ὄχτώ. Ἡ βροχὴ ἐξακολουθοῦσε νὰ τονίζει στὰ τζάμια τὸ μονότονο, μελαγχολικὸ τραγοῦδι της...

Τὸ ἀντρόγυνο πέρασε στὴν τραπεζαρία.

Τὸ φαί ἦταν σερβιρισμένο στὸ τραπέζι, μὲ τὴ διαφορά ὅτι εἶχε κρυώσει πειά. Καὶ τὰ λουλούδια τοποθετημένα στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ ἐμοιαζαν σὰν νὰ καταλάθαιναν ὅτι ἦσαν ἐντελῶς περιττά, ὕστερ' ἀπ' τὴ σκηνὴ πού μεσολάβησε.

Ἡ Ἑρμίνα ἔρριξε μιὰ ἀφηρημένη ματιά στὸ μπουκέτο.

— Μπᾶ! τί εἶνε τὰ λουλούδια αὐτά; ρώτησε. Πῶς σοῦ ἦρθε ν' ἀγοράσης σήμερα ἄνθη;

Ὁ Ρενέ χαμήλωσε τότε τὸ κεφάλι του καὶ ψιθύρισε μὲ φωνὴ πού ἐμοιαζε μὲ λυγμό:

— Σήμερα, ἀγάπη μου, εἶνε ἡ πρώτη ἐπέτειος τῶν γάμων μας...

JEAN MADELINE

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΟΠΝΙΓΜΕΝΟΥ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 21)

Ἰκ, ὁ Κερβαρέκ, ὁ Ὠντρέν, ὁ Κερνονέ, ὁ Τρέστ, ὁ Μορθάν... ὅλοι, ὅλοι, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Ζοζὸν λὲ Γκάκ, ὁ μικρὸς μοῦτσος, τὸ μοναδικὸ ἀποκοῦμπι τῆς γαϊγιαῖς του, ζητούσανε ἀπεγνωσμένα βοήθεια!...

»Ενοιωθα δυνατὰ ρίγη στὴ ράχη μου... Κάπου-κάπου, μοῦ φαινότανε ὅτι ἀκούγα θήματα πίσω μου, σὰν νὰ με κυνηγοῦσανε τὰ φαντάσματα τῶν θαλασσοπνιγμένων... Καὶ ἀρχισὰ τότε νὰ ξεφωνίζω κι' ἐγὼ, γιὰ νὰ μὴν ἀκούω τις κραυγὲς τῶν ἄλλων... Σκαρφάλωνα στὶς βουνοπλαγιὲς κατακυλοῦσα στὰ χαντάκια, ἐπεφτα, σηκώνομουν, παραπατοῦσα, χωρὶς νὰ σταθῶ στιγμή!...

»Θεέ μου! τί τρομερὴ νύχτα!

»Τέλος, ἔφτασα σπίτι μου. Ἀπὸ μακρὰ διέκρινα ἓνα φωτισμένο παράθυρο. Ἡ μητέρα μου μὲ περίμενε, ἀνησυχώντας γιὰ τὴν ἀργοπορία μου. Ἡ πόρτα ἦταν μισάνοιχτη. Τὴν ἐσπρωζα ἀποτομα κι' ἔπεσα σχεδὸν ἀναίσθητος κάτω, ἐνῶ ἡ μητέρα μου ἀρχίζε νὰ με θρίζη... Νόμιζε πῶς ἦμουν μεθυσμένος...

»— Σῶπα, μάνα! τῆς εἶπα. Καλύτερα εἶνε νὰ μανταλώσης τὴν πόρτα, ν' ἀνάψης ἓνα κερί στὸ εἰκονοστάσι καὶ νὰ προσευχηθῶμε μαζύ... Ἡ «Κλοτίλδη» θρίσκειται σὲ κίνδυνο. Βούλιαξε!...

»Καὶ ξημερωθήκαμε, κάνοντας τὴν προσευχὴ μας, παρακλώνοντας τὸν Θεὸ νὰ λυπηθῇ τοὺς θαλασσοδαρμένους καὶ τίς φασίλιες τους... Μὰ ἡ «Κλοτίλδη» δὲν ξαναφάνηκε στὸ λιμάνι μας... Τὸ μικρὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ ἀκόμη περιμένει τὰ πτώματα τῶν θαλασσοπνιγμένων... Ἡ ψυχὴ τους μονάχα τριγυρνοῦν τὴν νύχτα σ' ἀγαπημένα τους μέρη, στὰ ρημαγμένα σπίτια τους, στοὺς χαλασμένους πύργους... Κ' ἡ θρῦση ποῦσκυφες νὰ πῆς νερὸ καὶ σ' ἐμπόδια, εἶνε πειά στοιχειωμένη. Κανεὶς δὲν πίνει ἀπὸ δαύτη».

— Ἡ ἱστορία σου εἶνε πένθιμη, εἶπα στὸν Ἰώβ, ὅταν ἐκεῖνος τελείωσε τὴν ἀφήγησί του. Δὲν μπορῶ, ὅμως, νὰ καταλάβω πῶς ὕστερα ἀπὸ τὴν περιπέτεια αὐτὴ εἶχες κουράγιο νὰ ξαναμπῆς σὲ καράβι καὶ νὰ φύγης γιὰ τὴν Ἰσλανδία...

— Ἐνας θαλασσινὸς δὲν μπορεί νὰ ζήσει πολὺν καιρὸ στὴ στεριά, μοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ἰώβ. Καλύτερα νὰ μὲ φᾶνε τὰ ψάρια παρά τὰ σκουλήκια... Κι' ἐξ ἄλλου, ἔχω τὴν ἐλπίδα ὅτι ἴσως νὰ συναντήσω καμμιά μέρα τὸν Γκουαντονέ καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους φίλους μου πού θαλασσοπνίγηκαν, ἴσως ξανασιμίζουμε στὴν ἀτέλειωτη ἀγκαλιά τῆς θάλασσας!...

ARMAND DAYOT

ΣΠΑΘΙΩΤΕΣ ΟΙ ΗΡΩΪΚΟΙ ΤΟΥΡΚΟΦΩΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 40)

τὰ χέρια... Φύγε τώρα ἀπὸ μπροστά μου!
Κρῶψου στὰ βάθη τῆς γῆς, στὴν κόλασι πού σε ξερασε...
Ἀπὸ αὐριο, ὅμως, τὸ πρωτὶ θ' ἀρχίσω νὰ σε κυνηγῶ, ὥσπου νὰ σε σκοτώσω γιὰ νὰ πάρω πίσω τὸ αἷμα τοῦ παιδιοῦ μου!...

Τὸ αἶσθημα τῆς βεντέττας ἦταν πολὺ ἀνεπτυγμένο στοὺς Σπαθιώτες. Ἡ ἐκδίκησις ἦταν τὸ μοναδικὸ ὄνειρο πού τοὺς εὐφραине τὴν καρδιά. Ἐὰν κάποιος σκότωνε ἓνα Σπαθιώτη, οἱ συγγενεῖς τοῦ δολοφονημένου ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκδικηθοῦν τὸ θῦμα, ἐπιβάλλοντες τὴν ἴδια τιμωρία εἴτε στὸν κακοῦργο, εἴτε στοὺς πλησιέστερους συγγενεῖς του, ἐξαιρουμένων τῶν γυναικῶν. Ἐκεῖνος πού θὰ παρέβαινε τὴν φοβερὴ αὐτὴ ὑποχρέωσι, ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς ἄλλους δειλὸς καὶ ἄτιμος. Ἡ μανία τῆς ἐκδικήσεως ἔφτανε σὲ τέτοιο βαθμὸ δξύτητος, ὥστε συχνά, πολὺ συχνά, ἄτομα ξένα ἀνελάμβαναν νὰ πάρουν πίσω τὸ αἷμα τοῦ σκοτωμένου.

Ἡ κηδεὶα τοῦ σκοτωμένου γινόταν ἀμέσως, γιὰτι οἱ Σπαθιώτες πιστεύανε ὅτι ὅσες ὥρες ἔμεινε ὁ νεκρὸς ἄταφος, τόσοι μῆνες θὰ καθυστεροῦσε ἡ ἐκδίκησις του.

Ἐκ παραλλήλου ἡ φιλοξενία τῶν χριστιανῶν αὐτῶν θύμιζε πολὺ τὰ ὁμηρικὰ ἔθιμα. Ὅταν φιλοξενούσανε κάποιον, τοῦ ἔδιναν νὰ φάη καὶ νὰ πιῇ, πρὶν ἀκόμα τὸν ρωτήσουν ποῖος εἶνε, ἀπὸ πού ἔρχεται καὶ τί ἦρθε νὰ κάνη στὸ σπίτι τους... Ἀλλοίμονο σ' ἐκεῖνον τὸν φιλοξενούμενο πού δὲν θὰ δεχότανε νὰ φάη μαζύ τους. Θὰ θεωροῦσαν τὴν ἀρνησί του αὐτὴ μεγάλη προσβολὴ καὶ θὰ τὸν παραμόνευαν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ — ὅταν δηλαδὴ θὰ ἔπαυε νὰ εἶνε ξένος τους — γιὰ νὰ τοῦ ζητήσουν τὸ λόγο...

Ὡς τὰ 1897 ζοῦσε στὴν Σπαθιά ἓνας γέρος, ὁ Ντὶν (Κωνσταντῖνος) Ἀλλέγια, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν καταπληκτικὴ καὶ ἀνεξήγητη ἱκανότητα νὰ λήη ἀκριβῶς, μὲ χρι λ ε π τ ο ῦ, τὴν ὥρα, ὅποτε καὶ ἂν τὸν ρωτοῦσανε, χωρὶς νὰ λαθέψη οὔτε μιὰ φορὰ!... Οἱ προληπτικοὶ Σπαθιώτες σέβοντοσαν τὸ ζωντανὸ αὐτὸ ρολόι, ἐπειδὴ πίστευαν ὅτι συνεννοεῖτο μὲ τὰ πνεύματα. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ προκάλεσε καὶ τὴν προσοχὴ πολλῶν σοφῶν, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν μπόρεσαν ποτὲ νὰ ἐξηγήσουν τὴν μοναδικὴ αὐτὴν ἱκανότητα τοῦ Ντὶν Ἀλλέγια νὰ ξέρη τὴν ἀκριβῆ ὥρα ὅχι μονάχα τὴν ἡμέρα (θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πῆ ὅτι συμβουλευότανε τὴν πορεία τοῦ ἡλίου) ἀλλὰ καὶ τὴ νύχτα, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ἦταν ἀκόμη ἀναστρὸς καὶ συννεφιασμένος!...

Ο ΒΟΔΕΝΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 10)

Ἄς ἔλθωμε στὸν Μελέτιο.

Ὁ Μελέτιος, πράγματι, εὐεργέτησε τὸν τόπο.

Κατήργησε, μὲ τὰ μέσα πού εἶχε στὴν Κωνσταντινούπολι, πολλοὺς ἀδικούς φόρους κι' ἔκανε ὅ,τι μπορούσε γιὰ τοὺς χριστιανούς. Τόσα πολλὰ κατώρθωσε, πού κι' ἐπειτα ἀκόμα, ἀπὸ χρόνια πολλὰ στὰ Βοδενά οἱ κάτοικοι νὰ τὸν θυμοῦνται μὲ εὐγνωμοσύνη καὶ νὰ τὸν ὀνομάζουν ντελὴ Μελέτιο.

Στὴν Τουρκία ὅμως, τότε, τίποτε δὲν ἦταν σταθερὸ.

Ὁ φίλος τοῦ Μελετίου καὶ πρῶστῆς Μέγας Βεζύρης, ἔπασε. Οἱ Τούρκοι ὑπάλληλοι πού εἶχαν τρομοκρατηθῆ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη, ζητοῦσαν τώρα, πού ἔχασε τὴ δύναμί του, νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν. Φανατίσαν τὸν τουρκικὸ τὸν ὄχλο ἐναντίον του καὶ ἀρχισαν νὰ δολοφονοῦνε τοὺς ἐντοπίους φίλους του καὶ συνεργάτας, ὅπως τὸν Στόικο κ.λ.π.

Κινδύνευε καὶ τὸ κεφάλι του τὸ ἴδιο.

Βλέποντας κι' αὐτὸς ὅτι δὲν θὰ τελείωνε καλὰ ἐκεῖ καὶ ὅτι ἡ παρουσία του κακὸ πλέον ἔκανε στὰ Βοδενά, ζήτησε καὶ ἐπέτυχε τὴν μετάθεσί του ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἔφυγε γιὰ τὴν Πισιδεῖα, ὅπου καὶ ἀπέθανε στὰ 1858.

Τοῦ ἀλησημονήτου γιὰ τὰ Βοδενά ἀρχιερέως τούτου, ἡ εἰκὼν εἶνε ζωγραφισμένη στὸ σκέπασμα ἑνὸς κουτιοῦ παληοῦ, πού τὸ ἔχει μιὰ οἰκογένεια στὴν Ἔδεσσα.

Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ζητηθῆ καὶ νὰ ἀναρτηθῆ εἰς τὴν σημερινὴν Μητρόπολιν, ἂν δὲν κήκε κατά τὴν περυσινὴν μεγάλην πυρκαϊάν τῆς πόλεως, ἢ ἂν δὲν κατεστράφηκε, ὅπως καταστρέφονται ὅλα τὰ παληὰ καὶ τὰ ὠραῖα εἰς τὰ Βοδενά!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.